1893 - 1963

70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 219. (ДВІ ЧАСТИНИ — ЧАСТИНА 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 16-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1963 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 219. VOL. LXX.

НЕМАЄ ВИГЛЯДІВ НА УХВАЛЕННЯ ЗАКОНІВ ПРО ПРАВА І ПОДАТКИ В ЦЬОМУ РОЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ВІРИТЬ, ЩО КОНҐРЕС УХВАЛИТЬ ЦІ ЗАКОНИ В 1964-МУ РОЦІ.

Вашинґтон. — Президент Кеннеді на пресовій конференції 14-го листопада заявив, що він починає тратити віру в те, що 88-ий Конґрес ще на цій сесії зможе ухвалити дуже важливі закони про зменшення прибуткових податків та про охорону громадянських прав. Але президент висловив надію, що коли на цій сесії не буде часу на прийняття згаданих законопроєктів, то напевно їх ухвалить друга сесія 88-го Конґресу, яка почнеться в січні 1964-го року. Президент висловив жаль із цього приводу, що Конґрес не вирішив численних законопроєктів, крім згаданих вже, це таких, як медична допомога для старших осіб в рямках соціяльного забезпечення та допомога шкільництву. Але Кеннеді вірить, що Конґрес ще цього року зможе принаймні почати працю в комісіях над вище названими законопроєктами, щоб в найближчому році легше можна було схвалити ці закони. Президент висловив побоювання, що неухвалення закону про зменшення податків може мати шкідливий вплив на економіку ЗДА. Конґрес зможе направити те становище, ухваливши вже на початку 1964-го року закон про зменшення прибуткових податків на $11 000 000 000 впродовж двох років, як це запропонував уряд на початку цього року.

З інших справ Президент порушив справу морального клімату в колах урядових працівників і сказав, що ця справа представляється корисно для його уряду, коли порівнювати її з моралю інших ділянок американського життя. Про цю справу говорив Президент у зв'язку з аферою секретаря Сенатської Демократичної Групи Боббі Бейкера, який мусів залишити своє становище з огляду на невідповідну поведінку поза Сенатом. Президент обороняв ті зарядження, якими Державний Департамент обмежив подорожування дипломатів із 5-ох комуністичних держав. Уряд веде переговори в справі заповідженої конфіскати арґентинським урядом американських нафтових компаній. Справа в тому, щоб американські власники могли дістати відповідне відшкодування за зайняті нафтові компанії. Уряд ЗДА не може відразу визнати нових урядів в Домініканській Республіці і в Гондурасі, бо покищо ті нові уряди не дають запевнення в тому, що вони введуть в своїх країнах в найкоротшому часі конституційну форму правління. Президент не вірить в те, що СССР вже щасливо розв'язав справу протиракетних ракет, і та проблема находиться ще в досліднїй стадії. Президент відмовився говорити в справі недавної заяви Хрущова, що СССР має вже готову протиракетну ракету. Журналісти запитували Президента, що він думає про сенаторку - республіканку із стейту Мейн Марґарет Чейс Смит, яка хоче стати кандидатом на віце - президента, і Президент відповів з гумором, що вона може бути „дуже грізним опонентом".

Міні заявляє, що автоматизація праці стається прокльоном суспільства

Ню Йорк. — Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій Джордж Міні, промовляючи на Конвенції тієї найбільшої робітничої організації, заявив, що робітництво не бачить „благословення" від автоматизації праці у фабриках, бо ця механізація виробництва починає ставатися „прокльоном" людей. Міні казав, що кожда корпорація в цій країні старається „щораз більше продукувати за допомогою щораз меншого числа робітників". Але ці корпорації зовсім не думають про те, який вплив може мати ця погоня за машинами та втеча від людей для цілої суспільности. Міні обговорював справу безробіття та закликав і уряд і працедавців до того, щоб при механізації виробництв брали до уваги і людину, яка потребує праці, щоб існувати. В конвенції беруть участь 2 500 делеґатів. В першому дні Конвенції промовляв нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер, республіканський претендент на кандидата на президента в 1964-му році.

І в ЗДА показуватимуть фільм із подорожі пані Кеннеді до Азії

Вашинґтон. — Головний контролер ЗДА Джозеф Кемпбелл, який очолює Головний Рахунковий Уряд, повідомив про те, що Інформаційна Аґенція ЗДА діяла протизаконно, коли дозволила на те, щоб фільм із подорожі пані Кеннеді до Індії і до Пакістану був висвітлюваний у ЗДА. Але коли є заключений в цій справі контракт Інформаційної Аґенції з Корпорацією Об'єднаних Артистів, то головний контролер мусить толерувати фактичний стан. Але Кемпбелл зарядив, що в майбутньому не повториться такий випадок, бо накручені за кордоном фільми коштом Інформаційної Аґенції ЗДА можна висвітлювати тільки за кордоном. Фільм про пані Кеннеді мав коштувати дол. 45,000, але в дійсності його кошти зросли до дол. 239,000. Фільм мав служити для американської пропаґанди за кордоном, а не для аґітації у ЗДА.

В АМЕРИЦІ

● **Республіканський претендент на президента нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер заявив на Флориді**, що він міг би здобути кілька південних стейтів, коли б кандидував проти президента Кеннеді в 1964-му році. Рокефеллер казав, що кожний республіканський кандидат на президента, який кандидуватиме на реальній виборчій плятформі, дістане поважне число голосів в південних стейтах.

● **Російська Православна Церква у ЗДА** хоче купити за дол. 500,000 образ Казанської Пречистої Діви, яка є власністю однієї англійки, і який мають виставляти на Світовій Виставці в Ню Йорку в 1964-му році. Цей образ продала комусь в 1917 році до Англії. Він має багато дорогоцінних каменів і походить із 1400-го року.

● **Спікер Палати Репрезентантів Джан МекКормек заявив**, що кельнер із ресторану в Палаті Репрезентантів Ернест Петіно їздив із делеґацією конґресменів до Парижу за його відомістю, і тому не мають слушности ті конґресмени, які хочуть робити якусь аферу з цієї справи.

● **Д-р Моріс Гіллеман з Інституту Мерка у Вест Пойнті**, Па., пропонує щепити вагітні матері вакциною з численними вірусами, щоб цим способом збільшити відпорність майбутніх немовлят проти недуги вістряка. Імунітет матерів перейти має частинно на їхніх дітей.

ЗДА відкличуть з Европи 48 військових транспортових літаків

Париж. — ЗДА повідомили французький уряд, що вони в найближчому часі відкличуть з летовища в Еврі у Франції 3 ескадрилі військових транспортних літаків Ц-130, по 18 машин кожна. Ці літаки будуть надалі стаціоновані на летунській базі Локберн в Огайо. ЗДА зберігають тепер 5 таких летунських транспортних ескадриль, — дві ще залишаться в Західній Европі. Так само рішено відкликати з Британії 19 бомбовиків типу Б-47 і 22 літаки - танкери типу КБ50. Відкликання всіх тих машин стоїть у безпосередньому зв'язку з дуже добрим досвідом, що його американське летунство зробило недавно — перекинувши впродовж 52-ох годин до Европи 15 000 війська з повним виряддом. Стверджено тоді теж, що таку операцію можна би перевести у ще коротшому часі, тому непотрібно втримувати на західньо - европейському суходолі велике число військ і літаків. Правда, з уваги на рішучі заходи збоку західньонімецького уряду — число американських військ у Західній Німеччині залишається покищо без змін. З відкликанням 48 літаків із Франції, повернуться до Америки — 1 740 старшин і летунів та коло 3 500 членів їхніх родин.

Сенатська Комісія Видатків схвалила $5.19 більйона на Космічну програму

Вашинґтон. — Сенатська Комісія Видатків призначила для космічної програми суму $5.19 більйона, на понад $ 500 мільйонів менше, ніж домагалася Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація. Ця редукція є несподіванкою для уряду, і вона найбільше пошкодить програмі лету людини до Місяця, бо 75 відсотків всіх видатків на космічну програму йде на місячну програму. Якщо буде зменшений бюджет космічної програми, то лет астронавта до місяця буде припізнений на 6 до 9 місяців. Президент Кеннеді вже кілька разів заповідав, що ЗДА плянують вислати астронавтів на місяць ще в цій декаді, це значить до 1970 р.

Ніксон хоче бути миротворцем на Республіканській Номінаційній Конвенції

Ню Йорк. — Колишній віцепрезидент і кандидат на президента в 1960-му році Ричард М. Ніксон заявив у промові на прийнятті Товариства Фабрикантів в готелі Валдорф - Асторія, що головним його завданням на Крайовій Республіканській Конвенції у Сан Франсіско влітї 1964-го року буде втримати єдність Республіканської партії та бути миротворцем після того, як скінчиться „кривава конвенція". Ніксон казав, що він мусить переконати республіканців, що не є претендентом на президентського кандидата. Ніксон сказав: „Моя роля, як я її собі уявляю, — це бути виразником тих великих проблем, що будуть порушувані на Конвенції, та триматися здалеку від тієї боротьби, що може виникнути на Конвенції". Ніксон передбачає дуже завзяту й гостру боротьбу на Конвенції. Ніксон ще раз підкреслив, що він не буде старатися про номінацію.

Відгомін 30-річчя голоду в Україні в Конґресі ЗДА

Бісмарк, Н. Д. — Найкращим вшануванням пам'яті мільйонів невинних жертв страшного злочину, що його допустилася Москва на наших землях 30 років тому є пригадувати і подавати якнайширше до відома це західньому світові. Мавши це на увазі, голова стейтової філії УККА д-р Антін Жуковський поробив з рамени цієї організації такі заходи:

Перш усього визначено, що в місяці жовтні належить пом'янути пам'ять жертв штучного голоду на Україні в роках 1932-33. Вислано листи до всіх Всч. отців парохів з проханням відправити Панахиди і в проповідях вказати на терпіння нашого народу.

Голова філії УККА виготовив окреме пресове повідомлення англійською мовою, яке вислано до американської преси в цілім стейті. Всі більші американські щоденники негайно відгукнулися на цю акцію і більші згадки про 30-ті роковини штучного голоду на Україні були поміщені в таких щоденниках, як "Fargo Forum", "Minot Daily News", "Dickinson Press" і інші, одначе найкращу редакційну статтю про цю подію написав щоденник "Bismarck Tribune", Бісмарк, Північна Дакота, з 12-го жовтня 1963 р. під заголовком: "Hunger Again 30 Years After", поміщуючи рівнож на цій самій стороні мапу України. Треба згадати, що вслід за щоденниками багато тижневиків і вєтейті Північної Дакоти помістили коротші або довші згадки про цю трагічну річницю і тут знову треба вирізнити "Belfield News", який в цілости помістив великими буквами повідомлення філії УККА.

Д-р Жуковский виготовив також відповідного листа, до якого долучив редакційну статтю з "Bismarck Tribune" і повідомлення філії УККА та вислав всі ці матеріяли до обох сенаторів і конґресмена з Північної Дакоти у Вашингтоні з проханням подати це до відома Конґресу ЗДА. Вже 24 жовтня ц.р. сенатор Квентін Бурдик (демократ) виступив з промовою на засіданні Сенату, пропонуючи втягнути до Конґресового Протоколу редакційну статтю з "Bismarck Tribune" і відозву філії УККА, а 30-го жовтня ц.р. знаний приятель українців сенатор Мілтон Р. Янг рівнож виголосив довшу промову на засіданні Сенату про 30-ту річницю голоду на Україні та зацитував майже в цілості лист д-ра Жуковського, домагаючись осуду комуністичного режиму за ці злочини. Зворушливо і переконливо доповідав про цю справу в довшій промові на засіданні Палати конґресмен з Північної Дакоти Дан Л. Шорт 28-го жовтня ц.р. та втягнув до Конґресового Рекорду лист голови філії УККА, редакційну з "Bismarck Tribune" і відозву філії УККА п. з.: "Famine in Ukraine — A Warning for the West."

Відзначення Листопадового зриву в ОбВУА в Рочестер, Н. Й.

2-го листопада відбулися ширші сходини членів ОбВУА — Рочестер в шкільній залі української католицької церкви св. Богоявлення для відзначення Роковин першого листопада 1918 р.

Тогож дня в тій самій церкві відправив молебен за спокій душ поляглих героїв Всч. о. Городецький. Після панахиди учасники зібралися в шкільній залі. Програму започатковано Апелем Вояків всіх армій. Апель відобрав голова ОбВУА д-р Лев Рубінґер. Вояками командував сот. М. Ставничук. Після Апелю голова ОбВУА просив присутніх вшанувати пам'ять поляглих героїв однохвилинною мовчанкою.

Реферат виголосив д-р Лев Рубінґер на тему: „Листопадовий Зрив провідною зорею Соборности України". Після офіційної частини відбулася товариська гутірка.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР У СВОЇЙ РЕЗИДЕНЦІЇ

Британський прем'єр сер Алек Даґлес-Гюм (з правого боку) відпочиває у своїй урядовій резиденції в Лондоні, відомій широко в світі під визначенням „Но. 10 Довнінґ Стріт". Напроти нього його дружина Леді Даґлес-Гюм і посередині син Дейвід, що так само, як його батько, мусів зрезиґнувати із титулу лорда.

Ген. Пол Д. Гаркінс залишиться командантом військ ЗДА в Південному В'єтнамі

Вашинґтон. — Президент Кеннеді заявив на своїй останній пресовій конференції в минулий четвер 14-го ц. м., що „може дехто" бажав би собі відкликання генерала Пола Гаркінса з його становища команданта військ ЗДА в Південному В'єтнамі, але він — Президент — має до нього повне довір'я і вважає, що генерал Гаркінс виявив себе якнайкраще на свому становищі. Президент — не назвавши за іменем теперішних військових правителів в Південному В'єтнамі — боронив ген. Гаркінса проти закидів, наче б той генерал був надто зв'язаний з режимом Нго Дінг Дієма і його брата Нго Дінг Ню, і тому повинен би відійти. Президент ствердив, що ген. Гаркінс взагалі тричі бачив Нго Дінг Ню, а його часті зустрічі з президентом Нго належали до його обов'язків. Обидва названі південно-в'єтнамські діячі були вбиті під час недавнього військового перевороту в Південному В'єтнамі. Дальша політика ЗДА у відношенні до Південного В'єтнаму буде вирішена на Гавайській конференції 20-го ц. м., де будуть приявними державний секретар Дін Раск, секретар оборони Роберт Мек Намара, адмірал Фелт, ген. Гаркінс, амбасадор Генрі Кебов Ладж і гурт високих службовиків Державного Департаменту.

Західні держави засуджують в ОН напади Москви на Західню Німеччину

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Представники західніх держав — ЗДА, Великої Британії і Франції виступили в середу 13 листопада ц. р. на засіданні політичної комісії Генеральної Асамблеї ОН спільно й однозгідно проти Совєтського Союзу за його безпідставні і брутальні атаки на Західню Німеччину з приводу її оборонних заходів. Представник Франції Рожер Сейду заявив у дискусії, що причиною напруження в Европі не є справа західньонімецького озброєння, але ж постійні совєтські загрози для Берліну і для доступу західніх союзників до цього міста, як теж відмовляння Совєтами права самовизначення для німців. Приєднався до цього виступу також представник Великої Британії сер Патрик Дін, стверджуючи, що не західні держави, але ж Совєти створюють навколо справи Берліну атмосферу загострення і взаємного недовір'я та підозр. Представник ЗДА Адлей Стівенсон, підтримуючи виступи своїх колеґ, заявив, що „мелодраматичні" совєтські атаки на „мілітаризм і реваншизм" Західньої Німеччини спрямовані насправді проти Північно - Атлантійського Пакту. Затримування союзницьких конвоїв на шляху до Берліну Стівенсон назвав „потенційними провокаціями".

В Совєтському Союзі одних вичищують, других регабілітують

Москва. — Президія Верховного Совєту СССР вирішила позбавити членства в цьому совєтському „парляменті" совєтського маршала Серґея С. Варенцова, замішаного свого часу в справу совєтського полковника Олега Пеньковського, що його засуджено до розстрілу за передавання державних таємниць західнім розвідкам. Варенцов був зверхником Пеньковського і не хотів усунути його із служби. Позбавлено членства в цьому ж Верховному Совєті також колишнього прем'єра Казахської ССР Сайкена Даuленова, відповідального нібито за минулорічний недорід в цій совєтській республіці. Водночас із цим у совєтській пресі проголошено регабілітацію Александра Косарьова, колишнього члена президії ЦК комуністичної партії Совєтського Союзу, і провідника совєтського комсомолу, що був зліквідований наприкінці тридцятих років. В повідомленні про регабілітацію Косарьова сказано, що він був жертвою „грубого порушення законности" в час культу особи Сталіна.

Янґставнська Округа УНСоюзу відбула наради

Янґставн. — 19 жовтня тут в Українськім Народнім Домі при 914 Франклин Евню відбулися окружні збори представників Відділів УНСоюзу для міста Янґставн та околиці. На збори явилися представники таких Відділів УНСоюзу: 140 — Іван Сенич. 218 — Стефан Бурий і Василь Прокопик. 230 — Михайло Мартинишин. Петро Ліщак і Петро Стахура. 274 — Алис Добрянська. 348 — Естела Волошин і Марія Стахура.

Збори скликав голова Окружних Відділів УНСоюзу — Петро Ліщак. Темою нарад був обіжник з централі УНСоюзу, головного секретаря Ярослава Падоха з 10 жовтня 1963 р. По відчитанню обіжника, голова Петро Ліщак пояснив його значення. Потім відбулася ширша та жива дискусія, в якій забирали слово майже всі представники Відділів. Обговорювали справу акцидентової грамоти.

Також розглянено справу Ювілею 70-ліття УНСоюзу, який припадає 22-го лютого 1964 . Обрано тимчасовий підготовчий комітет в складі: Петро Ліщак, Стефан Бурий, Естела Волошин і Алис Добрянська.

УРЯД І НАРІД ЗДА ОБУРЕНІ АРЕШТОМ БАРҐГОРНА В СССР

ВІДКЛИКАНО ВИЇЗД МІСІЇ ДО МОСКВИ ДЛЯ ПЕРЕГОВОРІВ ПРО КУЛЬТУРНИЙ ОБМІН. СТАЙНБЕК ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПРОТИ ВИЇЗДУ ПРОФЕСОРІВ ДО СССР.

Вашинґтон. — Президент Кеннеді кількакратно з притиском заявив, що арештований з кінцем минулого місяця в Совєтах професор Єйлського університету Фредерік С. Барґгорн не був заанґажований в ніякій розвідчій роботі та що він цілком невинний. Свою заяву президент Кеннеді зробив на останній пресовій конференції в минулий четвер 14 ц. м., відповідаючи аж на 5 різних запитів приявних журналістів у справі проф. Барґгорна. Президент заявив, що арештування того професора було „безпідставне і несправедливе" та що гідне натаврування є також виявлення того арештування перед американською амбасадою в Москві щойно в яких два вижні потім, як теж недозволення до цього часу американським властям скомунікуватися з арештованим професором. Президент Кеннеді вказав на можливі „дуже поважні" наслідки того арештування. Він потвердив, що американський Уряд відкликав виїзд до Москви місії, яка в найближчий вівторок мала там розпочати під головуванням амбасадора Фой Колера переговори про новий плян культурного обміну на наступний рік. Президент піддав під сумнів узагалі всяку культурну виміну з Совєтами, коли арештується там невинних професорів під закидом шпигунства. Коли один журналіст звернув увагу, що це — можливо — совєтська тактика, щоб вимусити на Америці якісь політичні концесії або щоб виміняти професора Барґгорна на якогось совєтського шпигуна в Америці — Президент відмовився обмірковувати можливості совєтської тактики, однак ствердив, що коли большевики дійсно мають щось таке на увазі, то це їм тут не вдасться. Амбасадор Колер інтервеніював уже в совєтському міністерстві закордонних справ шестикратно в справі проф. Барґгорна і ходив туди також особисто. Президент заповів, що американський Уряд вживатиме далі всіх заходів для звільнення названого професора. Також перебуваючі тепер в Совєтському Союзі письменники Джон Стайнбек і Едвард Албі висловили своє обурення з приводу арештування проф. Барґгорна. Зокрема, Стайнбек заявив, що коли річ іде про „шпигунство", то його, Стайнбека, могли б з більшим правом арештувати, як „шпигуна", бо він завдавав під час свого перебування в Совєтах більше питань і оглянув більший кусень сов. території, ніж проф. Барґгорн. Цього останнього арештовано наприкінці його 4-тижневої подорожі по Совєтському Союзі в характері туриста. Однак проф. Барґгорн, один із кращих американських знавців Совєтського Союзу, займався також безпосередньо справами культурного обміну з Совєтами і брав участь у виборі професорів та студентів, які їздили до СССР в рямцях того обміну. Його заслуги в цій ділянці підкреслив Президент, вказавши на шкідливі наслідки такого арештування не тільки для справи дальшого культурного обміну з СССР, але взагалі для американсько-совєтської атмосфери. Хоч безпосередньо це арештування не стосується теперішніх переговорів про продаж Совєтам збіжжя на кругло 200 мільйонів дол., проте погіршена загальна політична атмосфера між ЗДА й СССР може й на цю справу мати вплив — ствердив Президент.

З інших справ, що стосуються СССР, Президент виправдував більше обмеження свободи рухів совєтських туристів і „дипломатів" в ЗДА. Президент ствердив, що 26 відсотків совєтської території є замкнені для американських туристів і дипломатів. Якщо Совєти зревідували б ті обмеження, то й ЗДА були б готові зревідувати обмеження свободи рухів для совєтських громадян на терені Америки. Президент відмовився докладно окреслити вартість показаної недавно в Москві антиракетної ракети, але ствердив, що ані ЗДА, ані СССР не можуть покищо мати доцільної оборони проти масової атаки атомовими ракетами.

Американські установи й організації бойкотують совєтську „культурну делеґацію"

Вашинґтон. — Шістнадцятичленна совєтська „культурна місія", що прибула до ЗДА в середу 13 листопада, зустрілася під час своїх відвідин у столиці цієї країни з холодним прийняттям, а то й бойкотом американського громадянства. Викликане це вороже ставлення американців до цієї совєтської делеґації, в склад якої входять відомі совєтські науковці, журналісти, письменники й мистці, фактом ув'язнення американського професора Барґгорна в Совєтському Союзі. Керівництво Джорджтавнського університету у Вашинґтоні відкликало дискусію круглого стола, що мала відбутися в цьому університеті із участю шістьох членів цієї совєтської делеґації, мотивуючи цей крок обуренням серед студентства і професури, що його спричинило арештування проф. Барґгорна. Національна Ґалерія мистецтв відмовила зустріч з трьома совєтськими мистцями, членами цієї делеґації, під час якої мали бути дискутовані проблеми мистецтва. В політичних колах сподіваються, що з таким же холодним прийняттям зустрінеться ця совєтська „культурна делеґація" під час дальшої своєї подорожі по ЗДА, особливо ж по таких містах, як Ню Йорк, Клівленд, Шикаґо, Сан Франсіско і Лос Анджелес, куди вона була запрошена. Провідник цієї делеґації проф. Блохін й інші її члени пробували висловлювати здивування з приводу відкликання їх виступів у Вашинґтоні, мовляв, вони не розуміють, як можна пов'язувати їх „культурну місію" з ув'язненням проф. Барґгорна.

У СВІТІ

● **Військовий суд у Варшаві** засудив Маріяна Ґвязду із Катовиць на 12 років тюрми за шпигунство в користь західніх держав. Акт обвинувачення закидав підсудному передавання оборонних секретів неназваній західній дипломатичній місії у Варшаві.

● **До ЗДА прибула в середу 13 листопада в рямцях „культурної виміни"** делеґація совєтських науковців, письменників, журналістів і мистців. Очолює делеґацію проф. Ніколай Блохін, голова створеного Совєтами Совєтсько - Американського інституту у Москві. В склад цієї делеґації входять Арон Верґеліс, головний редактор жидівського журналу „Совєтіш Геймланд", перший секретар Комсомолу Сергій Павлов, молодий поет Роберт Рождественський, скульптор Е. Неізвестний, той, що його Хрущов громив за абстракціонізм та інші. Нюйоркські жиди заявили, що вони будуть бойкотувати Верґеліса, але готові зустрітися з іншими членами делеґації.

● **Пані Нго Дінг Ню виїхала** в середу 13 листопада разом із своєю донькою Нго Дінг Ле Туї літаком з Лос Анджелес до Риму, щоб зустрітися там із своїми дітьми: двома синами і наймолодшою донькою, що їх привезено з Сайґону.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Виборчий барометр

Уже другий тиждень минає від дня виборів, але в пресі все ще подибується багато коментарів і міркувань на тему цих виборів та їх вислідів, дармащо в цьому році не вирішувано жадної з важливіших загальнонаціональних проблем. Проте, вони, навіть на льокальній базі, дозволяють зробити ряд далекойдучих і загальнокрайових висновків.

Кожні вибори в Америці йдуть уже — можна сказати — своїм утертим шляхом. Крім таких факторів, як партійна приналежність та загальні симпатії чи антипатії, що їх мають серед виборців поодинокі кандидати, найважливішу ролю у висліді голосувань грають, звичайно, економічні міркування, що є більше внутрішнього характеру, та чуттєво - емоційні проблеми, що мають, звичайно, міжнародне тло. В одному й другому випадку виборці вважають, що відповідальною за стан справ є та партія, яка стоїть при владі, і відповідно голосують.

Часто трапляється, що партія, яка стоїть при владі, може виказатися поважними міжнародними успіхами, але вона може опинитися в клопотах, якщо крайова економіка не задовольняє виборців. Наприклад, президент Гувер у третій декаді цього сторіччя міг виказатися в міжнародній політиці такими арґументами, що найбільше промовляють до виборців: безпека країни та вигляди на мир. Але економічної депресії в самій країні вистачало, щоб він програв вибори у 1932-му році. З другого боку, президент Труман у 1952-му році міг похвалитися відносно доброю економічною ситуацією в країні, але „три к" — Корею, комунізм та корупцію вважається тими трьома головними факторами, що були причиною поразки демократичного кандидата на президента.

Які висновки можна поробити на підставі цьогорічних виборів 5-го листопада, що відбулися головно на стейтовій і міських базах? В загальному стверджується, що виборці, головно в північних стейтах, виявили поважне невдоволення з теперішньої адміністрації. Стверджуючи цей факт і дошукуючись його причин, пресові коментатори добачають деякі відхилення від „утертих шляхів". Справа в тому, що теперішня адміністрація має багато арґументів, як внутрішньогосподарських, так і зовнішньоемоційних, які промовляють радше в її користь. Економіка просперує, безробіття зменшується, а уряд змагається за — звичайно, найбільш приємне для виборців — зменшення податків. Коли ж мова про зовнішню політику, то, хоч за теперішньої адміністрації і було багато всіляких, навіть дуже критичних загроз, як — наприклад — з Кубою, однак, для звичайного виборця сьогодні ці воєнні загрози зменшилися і рівночасно збільшилися вигляди на замирення.

Стверджуючи ці факти, коментатори висліду останніх виборів вважають, що цим разом емоційні арґументи із зовнішньої політики перекинулись на внутрішню, власне одну її ділянку, яка за теперішньої адміністрації виросла чи не в головну проблему, нехай би тільки в чуттєвому розумінні. Мова про расові проблеми, що їх називається „громадянськими правами".

Це — одна з найдавніших, найскладніших і найпекучіших проблем Америки. Тому й багато пристрастей вона викликує. Теоретично всі в Америці погоджуються з універсальною опінією, що кожній людській істоті належаться однакові права й однакові можливості розвивати свої здібності, але в практиці це натрапляє на всілякі комплікації. Одна бо справа закону, щоб кожний студент міг вчитися у будь-якій школі його вибору, без уваги на колір його шкіри, але друга справа — змушувати батьків одної околиці посилати своїх дітей до школи у віддалену іншу околицю, щоб в такий спосіб утримати „расовий балянс". Одна справа признавати всім однакове право на працю, але друга справа викидати одного з праці і на його місце приймати другого задля „расового балянсу".

До президентських виборів в наступному, 1964-му році ще багато дечого може змінитися, зокрема, якщо заінтересовані партії і групи матимуть на увазі цьогорічний „виборчий барометр". Для нас, громадян українського роду, всі ці проблеми так само важливі, як і для кожного американського громадянина.

Українська Церква в катакомбах

Передані західніми пресовими аґенціями ЮПІ і Ройтера — за совєтським журналом „Оґоньок" — повідомлення про розкриття підпільного жіночого монастиря у Львові, столиці Західньої України, важливі з різного погляду. Ці повідомлення доводять найперше, що, не зважаючи на зліквідування Совєтами Української Католицької Церкви і на понад цілих два десятиріччя переслідувань єпископів, священиків та вірних цієї Церкви, Христова віра в Західній Україні залишилася живою й активною.

Пресові повідомлення про конфіскату в української жінки із Львова речей релігійного вжитку — 3 000 хрестиків і ближче неозначеної кількости медаликів із зображенням Пречистої Діви Марії, що їх везла вона — мабуть, із Польщі — до Львова, свідчать що в цих речах існує велика потреба в Західній Україні і що їх поширюється масово між віруючими людьми в Україні, які залишилися вірними своїй Церкві і своєму обрядові. Виявлене при цій нагоді існування таємного монастиря Сестер Служебниць Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, як і згадки в совєтському журналі про інші жіночі монастирі у Львові — Сестер Василіянок і Сестер Чину св. Вінкентія, доводять, що українські чернечі чини не тільки існують, але й активно діють між населенням Західньої України. Згадка про те, що по тих монастирях відправляють Богослуження українські католицькі священики, які були суджені за „антисовєтську діяльність", показує, що ні тюрми, ні заслання не зламали віри цих людей і їхнього бажання служити своїй Церкві і своєму народові. В цілому всі ці факти свідчать, що Українська Католицька Церква в Західній Україні може бути поставлена, як приклад „Церкви в катакомбах" для всього християнського світу.

Повідомлення совєтської преси про „аферу" із розкриттям перевозу хрестиків і медаликів опубліковано з тенденцією посилити антирелігійну кампанію в західніх та інших областях України, відстрашити шиканами й репресіями українських католицьких священиків, ченців та черниць від здійснювання їхнього покликання, від ширення Божого слова і від підтримування релігійного духа серед широких мас населення, значить, від усього того, що в своїй суті дозволене і навіть ґарантоване постановами совєтської конституції про свободу віри в СССР. І тому, знаючи, що поширювання медаликів та хрестиків не може бути ніяким злочином навіть в обличчі совєтських законів, совєтська преса намагається пов'язати повідомлення про розкриття жіночих монастирів у Львові із видуманими ревеляціями про те, що у жінки, яка перевозила хрестики та медалики до Львова, знайдено „антисовєтську літературу", і про те, що таку ж літературу і навіть . . . „прапори Степана Бандери" знайдено в келіях черниць. Усі ці „ревеляції" — явна совєтська фабрикація погромницького характеру, видумувана для того, щоб виправдати адміністративні шикани та репресії супроти віруючих людей.

Зчиняючи крик з приводу розкриття „незаконної" нібито діяльности українських католицьких чернечих чинів у Львові, совєтська преса не змогла подати ні одного правдивого факту, який свідчив би про „нелеґальність" цієї діяльности, а, навпаки, мусіла згадати, що займалися члени цих чернечих чинів не лиш релігійними практиками, але й працювали як піклувальниці по шпиталях, значить виконували добродійну службу для своїх ближніх — немічних, хворих і калік. Вже само тільки це ствердження яскраво виявляє всю нелюдяність совєтського режиму, що переслідує і ліквідує людей, які, відмовляючи собі всього, ставлять себе всеціло на службу ближньому.

Ярослав Курдидик

АМЕРИКАНСЬКИЙ АТОМОВИЙ АРСЕНАЛ

Щойно тепер, майже через три місяці після виступу секретаря оборони Р. МекНамари перед збірною сенатською комісією, світ довідався про неймовірні, просто фантастичні цифри американського атомового арсеналу, що його ЗДА, в разі потреби, готові звернути проти кожного свого ворога.

Це факт, заявив секретар оборони напередодні підписання в Москві договору про часткову заборону атомових експериментів, що ЗДА не мають уже монополю на нуклеарну зброю, але абсолютна їх перевага у цій ділянці дає запоруку, що при будь-яких ускладненнях вони матимуть змогу ще на непередбачено довгий час „контролювати та реґулювати умови миру в світі".

Під сучасну пору ЗДА своїм атомовим арсеналом є наймогутнішою державою в історії людства, але мало-хто здає собі справу з того, за який відносно короткий час цей всенищівний арсенал створено. Щоб це виразніше уявити, треба сказати, що:

1) Як уже згадано, ЗДА мають супроти СССР абсолютну перевагу в атомовій зброї і буквально кожного дня її розбудовують, вдосконалюють і побільшують;

2) ЗДА за своїм власним „нуклеарним ключем" розбудовують оборону, уникаючи продукування „монстр-бомб", якими похваляється Хрущов, натомість продукують масово менші розміром, отже легкі для транспортації бомби різного виду;

3) На терені всього вільного світу ЗДА мають заховані від стороннього ока атомові стрільна і бомби;

4) Ці тисячі атомових бомб та стрілен розміщені так, що СССР може унешкідливити лише незначну їх кількість, отже решти завжди вистачить для того, щоб знищити всі військові та промислові об'єкти на території СССР чи червоного Китаю у випадку, коли б вони відважилися спільно заатакувати ЗДА ;

5) Головне командування збройних сил ЗДА розбудувало свою мережу інформації і зв'язку так прецизно та створило стільки різних підмінних засобів, що ніколи ніякому ворогові не вдасться вибити Америки цілковито з ладу, і вона завжди матиме змогу завдати ворогові „остаточного удару".

З'єдинені Держави — заявив секретар оборони Мек Намара, — мають десятки тисяч найрізнородніших видів атомових стрілен та бомб тактичного й стратеґічного характеру. З них 33 000 включені до вже готового до дії арсеналу, тобто їх можна вжити кожної хвилини. Коло 15 000 знаходяться в стані „приготування".

Від часу закінчення останньої світової війни в ЗДА випродукувано понад 600 тонн атомової речовини, з чого зужито понад 400 тонн на нищівні цілі. При цьому слід згадати, що в СССР випродукувано тільки 100 тонн атомової речовини, і з того коло 80 тонн зужито на продукцію зброї.

Уже готових 25 000 американських нуклеарних головок — це короткосяжного характеру типи, призначені для тактичного бойового застосування у фронтових діях. Частина їх, що не перевищують сили одного кілотона (1 000 тонн ТНТ), призначена для нищення у безпосередньому запіллі ворога центрів постачання та уфортифікованих опірних гнізд, як також підводних човнів і кораблів. Решта, понад 8 000, призначені для стратеґічного застосування: їх вбудовано у далекосяжні ракети, і вони мають своєю ціллю цілковито здеморалізувати і цілковито знищити запілля ворога.

МекНамара заявив, що на протязі останніх двох років нищівну силу атомових стрілен найважчих калібрів подвоєно, а деяких типів і потроєно. При цьому в продукуванні атомової речовини застосовано нові способи, що значно обнижує його кошти і приспішує технічні процеси.

САК (Стратеджік Ейр Команд) має бомби силою від 800 кілотонів до 10 меґатонів, що їх на випадок потреби можна перекинути на ворожу територію 720 літаками старшого типу Б-47 і 180 найновішого Б-58. Та найбільший удар на ворога восереджено в 630 літаках Б-52, що можуть переносити бомби силою 24 меґатон. Ядро вогневої експльозії такої бомби має у промірі понад чотири милі, кратер, що його вона створює, має у промірі одну милю, своєю безпосередньою вогневою силою може вона спалити всі вогнепальні об'єкти у віддалі 40 миль, а „нуклеарним дощемопадом" знищити всі живі істоти у промірі 50 миль. ЗДА мають кругло 2 000 таких — „24-М" бомб.

СССР не всилі „піднести й перекинути" на територію ЗДА навіть одної третини такого нищівного вантажу, а що до далекосяжних ракет стоїть у відношенні до ЗДА як 1:5.

МекНамара заявив, що ЗДА не переноситимуть своїх зусиль на продукцію супербомб, але вдосконалюватимуть бомби наявних розмірів. Обмеження теперішнім договором підземних вибухів — заявив він — не стоятиме на перешкоді для переведення експериментів навіть із 35-меґатоновими бомбами, що їх мають переносити найважчі ракети „Титан-2".

На терені ЗДА — заявив МекНамара — в постійній готовості знаходиться т. зв. „нуклеарна запльомбована резерва" у підземних сильосах, побудованих так, що їх не всилі пошкодити ворожі бомби навіть при прямих поцілах. Стрільна з цієї „резерви" мають за свою ціль найважливіші стратеґічні об'єкти на території СССР і червоного Китаю.

За „невловну силу" ЗДА уважають військові фахівці також плаваючий арсенал, розміщений на надводних бойових кораблях і на підводних човнах типу „Поляріс". Це для ворога може бути найдошкульнішою силою, бо ніхто не знає, з котрого боку вона появиться, коли і в якій кількості. Вже саме зосередження цих кораблів на окремих обширах може вирішити хід, а то й вислід майбутньої війни.

З наведених цифр та прикладів можна прийти до висновку, що, не зважаючи на всякого роду провокації, як от хоч би затримування американських конвоїв до Берліну, Хрущов і його кліка не поважаться на воєнну авантюру.

Інж. Яків Танцюра

СЛОВО ПРО ЮВІЛЯТА

З нагоди 70-річчя життя проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького, що його відзначає 30-го листопада цього року Наукове Т-во ім. Шевченка окремою Науковою Конференцією, хочу поділитися з громадянством спогадами про діяльність Ювілята в ділянці опіки над нашими студентами у Варшаві, в 1930-их роках.

Оселився я у Варшаві в серпні 1930 року. Вже десь у січні 1931-го року мої приятелі намовили мене стати членом статутового Товариства допомоги студентам - українцям високих шкіл Варшави.

В січні того ж таки року відбулися чергові Загальні Збори членів згаданого Товариства, і з цієї нагоди мав я приємність познайомитися з професором Смаль-Стоцьким. На тих зборах вибрано професора Смаль - Стоцького головою Управи Т-ва, а мені доля судила ввійти до цієї ж Управи як її член. При розподілі обов'язків членів Управи мені довелося стати скарбником і завідувачем інтернату для студентів, при вул. Брудновській 14.

Можна було б тут про себе й не згадувати. Тільки справа в тому, що рік-річно аж до 1939-го року Загальні Збори Т-ва вибирали проф. Смаль-Стоцького головою Управи, а мене — членом Управи. Кожна новообрана Управа залишала мене у первісному ресорті.

Це дало мені змогу зблизька пізнати і оцінити працю проф. Смаль-Стоцького в ділянці всебічної допомоги нашим студентам. Тема така, що треба було б писати багацько. Але, пригадавши собі, як то голова Управи проф. Смаль-Стоцький на засіданнях увесь матеріял до розгляду зводив до точок „а", „б", „в", і т. д., які дуже скоро розглядались, з кардинальними рішеннями, я й дозволю собі дуже коротко спинитися на деяких моментах діяльности професора д-ра Смаль - Стоцького у цій ділянці.

З приходом до головування проф. Смаль-Стоцького помітно збільшилось число членів Т-ва, а тим самим і матеріяльні прибутки Т-ва. Проф. Смаль - Стоцький, поминаючи його приватні грошові пожертви, умів підійти до серця й чуття багатьох осіб, які жертвували поважні грошові суми, що творили матеріяльну базу Т-ва.

Велику увагу присвятив проф. Смаль - Стоцький реорганізації інтернату - бурси для студентів і значного поліпшення побутових умов у ньому. В інтернаті мешкало безплатно кожного року від 14 до 17 студентів. В роки, коли матеріяльних засобів було більше, студенти діставали також і безплатні гарячі сніданки. І тут, у неголасливій дільниці Варшави, в ясному й теплому помешканні, мали вони змогу спокійно вчитись і підготовлятись до іспитів.

Ще не настав час, щоб, всебічно оцінюючи працю проф. Смаль - Стоцького, назвати тут по імені тих нині визначних людей, які зазнали його батьківської опіки, бувши студентами варшавських високих шкіл. Годилося б з пієтизмом згадати одного з колишніх „бурсаків", що згинув в рядах Української Повстанської Армії. Не відважусь також назвати прізвища тих колишніх наших студентів - „бурсаків", що опинилися поза засягом комуністичної влади. Живуть вони і в Старому і в Новому Світі. Але все ж таки дещо треба тут зазначити. І так, п'ять митрофорних протоєреїв Української Православної Церкви у вільному світі одержували колись від Т-ва поважну допомогу. Один з них, вдовець, є поважним кандидатом на єпископа. Один наш визначний маляр, що юнаком прийшов пішки з Галичини до Варшави, зазнав тут добродійства Т-ва допомоги студентам. Він закінчив малярсько-мистецькі студії, що дали йому право вступити до однієї із закордонних Академій Мистецтва світової слави та її успішно закінчити. Один із колишніх студентів, мешканців інтернату здобув диплом доктора й інженера і живе тепер між нами.

Де та решта студентів-мешканців нашого інтернату? Тільки Бог один знає. Світ великий, а люди не всі вчинене їм добро пам'ятають і згадують. Все ж таки вірю, що там десь у глибині душі багато студентів - мешканців нашого інтернату згадують з подякою свого правдивого мецената — проф. Романа Смаль-Стоцького.

Зменшення платничого дефіциту в третій чверті цього року

Вашингтон. — Департамент торгівлі повідомив 14-го листопада, що в третій чверті цього року платничий дефіцит значно зменшився в порівнянні з попередніми місяцями і становив тільки $ 385 мільйонів, що є найнижчим числом від кінця 1957-го р. Патничий дефіцит існує тоді, коли з якоїсь країни більше видається грошей за кордон, ніж приходить із чужих держав. Преса підкреслює, що зменшився платничий дефіцит головним чином тому, що президент Кеннеді запропонував податок від прибутків від куплених чужих дорогоцінних паперів. Платничий дефіцит в річному відношенні становить $ 1.54 більйона, а в другій чверті ц. р. він в річному відношенні виносив аж $ 5.1 більйона. Річне відношення дістаємо таким способом, що дефіцит із одної чверті помножимо через 4.

Д-р Абелін про коротший вік курців

Кензас Сити, Кензас — Професор Гарвардського університету д-р Теодор Абелін, промовляючи на зборах Американського Товариства Публічного Здоров'я, заявив, що пересічний вік чоловіків тепер виносить 73.3 року, але ті чоловіки, які тепер мають 50 років, і які курять цигарки, пересічно житимуть по 3.6 року менше в порівнянні з некурцями. Він ствердив, що між 50-річними мужчинами в цій країні аж 30 відсотків є курцями. Про шкідливі впливи курення на здоров'я людини вже писалося давніше, бо курення спричиняє недуги серця та пістряка легенів. Головний лікар ЗДА, голова Уряду Публічного Здоров'я д-р Лютер Террі заявив, що при кінці цього року буде опублікований звіт, який виготовляє Дорадчий Комітет в справі впливу курення на здоров'я курців.

З НАШИХ БУДНІВ

ЗАСУШЛИВА ОСІНЬ

Це вже як закон, і ціла Метрополія про те знає, що коли вертається з Гантеру Михайло Мороз, то це знак, що в горах впали сніги. М. Мороз, сам колишній партизан, належить до таких мистців, що не сходять з позиції, тобто з лона природи, до останнього набою, до останньої тубки фарби, до останнього листочка на деревині, поки руки не закоцюбнуть від холоду! Тоді наш маестро ще раз кидає оком на гантерські плаї, полонини, на церковцю св. Івана Хрестителя, тихо сплакне з жалю за ними, прощається з улюбленою Фенішією та поспішає до Ню Йорку розпускати оковитку, бо це якраз і підходить празник св. Михайла . . .

Наші мистці - пейзажисти не можуть нарікати на цьогорічне „індіянське літо": було довге, тепле, але й засушливе, хай „прец" скажеться! Ліси горіли не тільки кольорами, але й бухали справжнім полум'ям! В самому лише Нюйоркському стейті занотовано 500 лісових пожарів. З цього приводу не відбулось багато традиційних бульбопечень, з великою втратою для нашого товариського життя. В Ню Йорку вийшов був розпорядок п. мейора ощаджувати воду і не сидіти задовго в лазничках. Враховуючи кризову ситуацію, ми з другом Миколою перестали були пити воду і намагали в більшості „джінджурелою". А на телевізії показували, як в одному з ресторанів подавали гостям до обіду шампанське, замість води... Нас, на жаль, до цього ресторану не впустили.

В „Самопомочі" мені розказували, що знайшлися вже такі комбінатори, які пускалися в бизнес із водою. Плянували спроваджувати воду цистернами з західніх стейтів і продавати тут, на Сході. Якщо це факт, то я шию свою можу дати, що в той бизнес мусіли бути замішані наші берхтесґаденські „факіри", які мали до ґандлю жидівську голову і навіть продали були одному селепкові „Дойче Мюзеюм" у Мюнхені!

Колись у Рідному Краю був добрий, випробуваний спосіб на посуху: йшли з процесією в поле і свяченою водою кропили царинки... Тут, в Америці, один губернатор сказав, що хай би вже й гураґан ударив у його Каролайну, щоб лише перервав посуху та приніс трохи дощу! Чи не сповняється оце пророцтво Апокаліпси, яка пише, що незадовго до кінця світу люди проситимуть краплі дощу від гураґану? . . Якось переходив я через парк і на власні вуха чув слова свідків Єгови, що цьогорічна посуха, це кара Божа на людство за те, що воно накладає з чортом!

Хоч не всі чорти такі страшні, як їх малюють... Наприклад, 3-ій Курінь „Лісових Чортів", з Беркутського кодла, що влаштовує сьогодні традиційну костюмівку в Народному Домі в Ню Йорку, напевно не має нічого спільного з пожарами лісів та з посухою: хлопці не можуть стерпіти посухи, зокрема — при буфеті . . .

Ікер

Ол. Животко-Чернова

ДЖАН СТЕЙНБЕК

(2)

Аґітатори вважають, що доктора треба знищити, як невіруючого. Отже, автор свідомий, що це не для нього, і хоче бути об'єктивним спостерігачем, але тоді йому це не могло вдатись, бо він не розумів, що саме хотів з'ясувати. Ця книжка накликала на нього обвинувачення в комунізмі, успіху не мала і самі рецензенти її не розуміли.

Натомість величезний успіх мала його книжка, героєм якої є також маса. Це — „Ґрона гніву" (1938). Її тема — трагедія хліборобів, зірваних із землі під час кризи 1930 року. Земля тоді втратила індивідуального власника, і фармери опинилися перед безликим, невблаганним власником — Банком.

Зваблені пропаґандою, вони масово вибираються до Каліфорнії. Це макабрична подорож тисячами миль. У дорозі старі вмирають, молоді впадають у розпач, відстають і йдуть бродяжити, діти дичавіють. Уряд проблемою не займається, стейтова влада боїться голодної маси і зганяє її зі своїх територій. В Каліфорнії вони, здані на ласку працедавців, потрібні тільки на коротку сезонову працю. Організуватись цій масі для самозахисту трудно — люди не мають досвіду, серед них багато неграмотних, вони не об'єднані навіть релігійно, а їхні проповідники низького морального рівня.

Стейнбек знав добре матеріял, бо сам перейшов з переселенцями цілий шлях. В цій книжці він іде вже інакше — тут провідниками є не аґітатори, а люди, яких висуває маса. Противна сторона їх без розбору нарікає червоними. Розправа з провідниками проста — їх нищать фізично наймані драби. . .

Тепер за Стейнбеком коло тридцяти книжок, але ця книжка, як твір на соціяльну тему, залишається найсильнішою. Вона мала масу рецензій у передовій пресі. Цей твір має елементи величі.

Широкого, масового успіху Стейнбек, однак, здобув іншого типу творами, — гумористичними на теми з життя бродяг. Гуморист Стейнбек неперевершений. Це свого роду перевтілення Марка Твена у сучасність. Відношення автора до тих, які зблудили з шляху, братське. Душі бродяг і повій для Стейнбека — відкрита книга.

Інтерес до Стейнбека, як критика суспільного ладу, відновився після виходу його книжок "Winter of Our Discontent" (1960) та „Подорож із Чарлі в шуканні Америки". Це — гостра критика середньої верстви, де чесними засобами не досягнути успіху, де вже недолітки знають це і не соромляться обману, бо всі так роблять. Книжки мали широкий розголос і багато поважних рецензій.

Нарікання на автора з приводу перших двох книжок ішли з двох сторін — з правого боку обвинувачували в комунізмі, з лівого — таврували як непоправного буржуя. І це зрозуміло. Була певна заблуканість поміж трьох сосон. Бути об'єктивним і догодити всім не можна. А Стейнбек завжди хотів бути об'єктивним, казати правду.

У 1942 р. вийшла його книжна під назвою „Місяць стоїть низько". Це — образ співжиття німецьких окупантів із населенням. Річ дуже сильна, процеси показані правильно. Співжиття бути не може, як би того окупанти не прагли. Боротьба починається і точиться не на життя, а на смерть. У цій книжці Стейнбек представив німців людьми, якими вони могли бути в тих обставинах. За це на автора посипались громи — як можна під час війни представляти противника інакше, як чудище! Його називали нацистом, а німці нарекли жидом.

Врешті, перед письменником поставлено питання: яка його мета в писанні? На це він відповів, що його мета — приводити людей до взаємного розуміння. Отже, показувати мотиви, а люди нехай самі роблять висновки. Щодо книжки „Сумнівна боротьба", то він заявив, що не хоче дивитися через малі окуляри партійности.

Симпатії Стейнбека по стороні упосліджених, занепалих, тих, що не витримують боротьби за життя чи то з вини інших, чи з власної слабости. Треба жалувати й розуміти. Щасливіші, сильніші, мудріші мусять розуміти і ставитися по-братньому. . .

До книжок Стейнбека ширше відомих українському суспільству належить „Іст оф Іден". Це — найбільш маркантний його твір типу психоаналітичного. З нього зроблено виставний фільм. Це — дивний твір, який перед читачем ставить питання: для чого такі твори пишуться? Розроблено в ньому проблему Каїна і Авеля. Всі головні особи є злочинні або слабодухи і всі разом психічно незрівноважені. Взагалі в творах Стейнбека багато недоумних — сумний відбиток сучасности. Брати в романі стоять один проти одного із заздрости. Каїн любить батька, Авель до нього байдужий, і все ж любов батька належить Авелеві. Проблема — чому Бог Отець не приймає чистих плодів земних, принесених Каїном, а приймає криваву жертву Авеля? Каїн нищить брата, і на ньому печать прокляття, так стоїть у Писанні. Стейнбек думає інакше — це печать охоронна, щоб не згинув назавжди. . .

Щоб краще зрозуміти автора, треба вибрати деякі його думки, оскільки це можливо у розмірах статті.

Ось кілька з них: „Можливо в нас усіх є глибини, в яких буяє зло, але вони оточені заборолами культури, і, коли зло випливає, воно на них натикається і падає знову в глибину. Але часом воно проривається, і ті, з якими це стається, з нами споріднені в наших скритих глибинах. І було б абсурдом, якби ми не розуміли янголів і дияволів, яких самі впровадили". („Іст оф Іден").

Критика сучасного американця: „Успішний ділок не може, не хоче й не звик бути самим собою, він завжди у збірноті — в церкві, клюбі, партії. Його думка ніколи не піддавалась критиці, бо він спілкує тільки з однодумцями" („Вейворд Бас"). У цій самій книжці ветеран останньої війни думає, що американські провідні люди гірші за бродяг. Є такі бродяги, які мудріші і взагалі ліпші за державних секретарів.

"Winter of Our Discontent": „Я не можу згадати якогось великого багатства, здобутого без безоглядности. Панство без грошей поступово перестає бути панством. Якщо є успіх, то всі засоби добрі. Ролю грає сила. Поки вона є, все добре, коли вона слабне, все стає погано. Сила і успіх поза мораллю. Приклади — Муссоліні, Гітлер, Сталін. Якби вони виграли, то знайшлись би навіть чесноти".

Т-во Українських Інженерів відбуло наукову конференцію

Дня 26. жовтня ц. р. відбулась в Ню Йорку в залях Українського Інституту Америки чергова, 3-тя Наукова Конференція Товариства Українських Інженерів.

Предсідником Конференції був голова ТУІА інж. Михайло Шуль, модератором нарад інж. Евстахій Ярош. Конференція показала дальший ріст наукових сил Т-ва. Особливо слід відмінити вдалі та надзвичайно інтересні доповіді др Петра Грицака про конструкцію та обчислення теплових режимів сателітів типу „Телстар", д-р Лева Кушніра про електро-хемічні властивості подвійного товщевого слоя та лабораторійні спроби одержати синтезу слоя подібного до слоя в живих клітинах, та д-р Петра Марфея про сучасні шляхи структурного вивчення нуклеїнових кислот. Доповідь д-ра Грицака доповнювала доповідь інж. Юрія Кедровського про проблематику встановлення комунікації з сателітами в орбіті. Доповідачі обговорили питання позитивів та неґативів активних та пасивних сателітів, зокрема з серії типу "Тельстар", "Тайрос" та "Синком", якими досягнено помітних успіхів у 1962-1963 рр. Як сателіти з іншої серії за вийнятком одного Марінера 2 виявились неуспішними.

Доповіді д-ра Кушніра і д-ра Марфея були з ділянки біохемії в її найновішій стадії розвитку. У відрізненні від попередніх Конференцій ТУІА не були заступлені доповідями цього року ділянки машинобудування та літакобудування. Зате введено доповідь з ділянки гідродинаміки, яку мав інж. Зиновій Ґлов'як Гідродинаміка перепливу води через контрольну запору". Слухачі мали теж нагоду вислухати інтересну доповідь з ділянки металургії; д-р Михайло Головатий поділився своїми враженнями з поїздки до СРСР та оглядин відомих радянських фабрик на Уралі, Придніпров'ю та в Кузнецьку. Зокрема цікавого насвітлення зазнали в доповіді питання форсованого й автоматично реґульованого продування киснем металургічних печей та питання безперервного відливання сталі. —Одна з найпередовіших ділянок сучасної технології - техніка обчислювальних електронних машин була обговорена в доповіді д-р Володимира Косоноцького.

Новим у 3-тій Наук. Конференції ТУІА було введення в її програму двох економінних доповідів. Мґр. Богдан Чайківський говорив про експеримент із т. зв. радянськими фірмами, в зах. областях України, зокрема у Львові, та про відомі пропозиції харківського професора Лібермана відносно введення фактора особистого матеріяльного зацікавлення робітників в практику упровління радянською промисловістю. Дбайливо виготовлена доповідь коментувала ці експерименти як ланку в процесах еволюції в напрямку свого рода державного капіталізму в СРСР. Мґр. Всеволод Голубничий дав доповідь про ітераційні методи аналізи ефективности підприємства, при чому мав на увазі зацікавлення цими методами тих інженерів, які б хотіли організувати свої власні, приватні підприємства або бюро технічних консультацій. Як зазначено в дискусії, ці методи, це лише ланка в ділянці т. зв. оперативного досліду, якому приділюють тепер багато уваги. У ЗДА політне зусилля застосувати кібернетику для апроксимативного рішення складних задач, які досі могли розв'язувати лише нечисленні вчені, послуговуючись законами та формулами вищої математики.

Треба підкреслити, що цьогорічна конференція була зокрема успішною тим, що в ній переважно брали участь нові доповідачі. Виріс не лише рівень доповідачів, але і якість української науково-технічної термінології. Тоді, коли на 1-ій Конференції 1961 р. у доповіді про електронні обчислювальні машини доповідач мусів ще часто послуговуватись англійськими вузькотехнічними термінами, то цього року потреба вживати цих термінів - пояснень була меншою; д-р Косоноцький ввів у свою доповідь здебільша українську термінологію. На першій Конференції д-р Марфей виголосив свою доповідь по англійськи, то цього року він виголосив доповідь українською мовою з дуже доброю українською термінологією. Прекрасне знання української біохемічної термінології виявив д-р Л. Кушнір.

Другим успіхом 3-тьої Наукової Конференції ТУІА була велика фреквенція її учасників, більше 80 приявних, між якими з особливим вдоволенням можна було відмітити ряд визначних інженерних фахівців, також молодих, що перебувають на відповідальних постах в американських дослідних установах.

Конференція закінчилась товариською гутіркою при перекусках, про які подбав інж. І. Когут, скарбник ТУІА, та пані І. Петрівська, за що їм належить щира подяка учасників Конференції.

С. Ю. П.

Вісті з Торонта

Подаючи спізнені через підготовку до імпрез в „Українському Тижні" звідомлення з торонтського життя, не можемо поминути наших гостей із близької і далекої Америки.

Із близької, маємо на увазі Дітройт, відвідала Торонто мґр. Марія Гарасевич з доповіддю на тему: „Гумор і сатира в сучасній літературі в Україні", і радна Дітройту та гордість українського жіноцтва взагалі, Маруся Бек, яка правдиво захопила торонтську публіку своїми враженнями з подорожі по Україні.

Ті, що ще встоялись перед сльозами зворушення, викликаного безпосереднім оповіданням Марусі Бек, могли дати волю своєму переживанню тиждень пізніше на концерті гостей із далекої Америки, філядельфійських „Кобзарів", в часі виконування „Послання" А. Рудницького, особливо „Нема на світі України".

Якби так тиждень після цього відбувалася маніфестація у 30-ліття голоду на Україні, а не в неділю 20-го жовтня, то певно ще більш масово пішли б у похід наші торонтяни. Але патріовично піднесений настрій, який внесли згадані гостинні імпрези, злагіднив мабуть розваговий вечір 12-го жовтня — „Баль Краль". Це не значить, що „баль краль" був непотрібним. Він був просто необхідністю. Так принаймні вважав ред. В. Софронів-Левицький, якому „Новий Шлях" готує золоту медалю, і не інакше думало понад 700 присутніх, що прийшли дивитися на церемонію вибору кралі над кралями: між ними представниці з далеких українських осередків (Едмонтон, Ню Йорк, Судбури і ін).

Тепер Торонто стоїть перед „Українським Тижнем Культури", що триватиме від 16-го до 23-го листопада.

Хоч організацією займається місцевий відділ Комітету Українців Канади, до участи в цілотижневих святкуваннях (крім: Є. Столярчук-Бімс, С. Федчук, Г. Тагаївої, О. Гошуляка, В. Тисяка, Г. Ярошевича, Б. Климковича, П. Черняків квартету „Верховина" і хору „Прометей") запрошено гостей - учасників з-поза Торонта (головного доповідача, проф. Г. Ендрюс, директора фундації канадійських університетів, д-ра С. Рудницького, члена комісії для розв'язання проблеми двокультур у Канаді, і д-ра І. Лисяка-Рудницького, який говоритиме в торонтському університеті на тему: „Україна між сходом і заходом"; з мистецького світу: М. Кокольську, Л. Жук, Е. Гусарука, Р. Рудницького, Г. Назаренка й танцювальну групу „Чайка". Вперше торонтська симфонічна оркестра виконає твори виключно українських композиторів (Барвінський, Людкевич, Витвицький, Придаткевич, Рудницький, Фіяла, Фоменко) під дириґентурою світової слави дириґента Волтера Сускінда.

Також відбудеться виставка народного й образотворчого мистецтва та книжки в головній бібліотеці.

В п'ятницю, 1-го листопада, в присутності представників українських організацій і преси, мейор міста, Доналд Самервіл, проголосив „Український Тиждень Культури" українським тижнем Торонта.

Ця подія, на яку українська громада може спромогтися раз на якийсь час, вимагає багато зусилля і фондів, щоб вказати нашим співжителям, що в збудованих нами мурах є українська душа — українська культура.

Тому й не диво, що всі українські організації відреклися своїх імпрез в користь „Українського Тижня". СУМ ставить „Запорожця за Дунаєм". Хто не захоче побачити Г. Ярошевича в ролі Карася? МУНО спроваджує танцювальну групу Марунчака з Монтреалу: як не поцікавитися нею! А що вже говорити про концерт Капелі Бандуристів з нагоди святкувань проголошення першого сойму Карпатської України 1-го грудня, тобто після „Українського Тижна", коли до решти випорожняться українські кишені.

—o—

Старанням Управи Дому для Старших, а особливо її голови, пані Е. Пастернак, закуплено в чудовій околиці Гайпарку дім, що стоїть по протилежній стороні парку від будинку майбутнього українського шпиталю.

О. Гошуляк, який бере участь у Камерному Концерті „Українського Тижня", зібрав похвали музичних критиків англомовної преси за ролю в „Аїді" та погодився прийняти участь в наступному сезоні Канадійської Оперної Компанії.

Рося Росляк також з успіхом виступила в цьогорічній продукції Оперної Компанії та в окремому рециталі в торонтській Ґалерії мистецтва.

Єва Столярчук-Бімс, солістка Симфонічного Концерту в „Українському Тижні", ввійшла до фіналу п'ятьох за змагання стипендії Кенада Кавнсил. В цьому конкурсі взяло участь понад сто співаків з провінції Онтеріо.

Читайте щоденник „Свободу"

Десята Виставка Об'єднання Мистців Українців в Америці

Ще в серпні ц. р. секретар ОМУА Р. Пачовський розіслав українським мистцям у вільному світі понад сто запрошень до участи у виставці, що є десятою з черги збірною виставкою ОМУА. В жовтні наспіли експонати до Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку з різних сторін Америки, Канади й Европи.

Засідання жюрі відбулося вперше 27-го жовтня і додатково для спізнених 3-го листопада ц. р. В склад жюрі входили такі мистці: М. Осінчук, П. Мегик, В. Ласовський, А. Малюца, М. Черешньовський. Жюрі переглянуло 90 праць, що їх надіслали сорок три мистці, з чого 5 творів не знайшло схвалення жюрі. Твори деяких зголошених мистців не доручено на час засідання жюрі, тому не було змоги поставити їх під оцінку. Були теж чималі клопоти в Митному уряді з посилками з Канади. Тепер ідуть кінцеві приготування до відкриття виставки в неділю 17 листопада ц. р. Участь у виставці беруть такі мистці:

М. Анастазієвський, П. Андрусів, В. Баляс, О. Булавицький, Ю. Буцманюк, Р. Василишин - Гармаш, Я. Вижницький, Ю. Волянюк, О. Грищенко, Л. Гуцалюк, В. Дорошенко, О. Дядинюк, О. Климко, Л. Кузьма, В. Ласовський, С. Литвиненко, Р. Лучаковська - Армстронг, Х. Мазар, І. Матура, П. Мегик, Л. Молодожанин, М. Мороз, Л. Морозова, Х. Навроцька-Кудрик, Г. Новаківська, А. Оленська - Петришин, І. Паливода, Л. Палій, Б. Пачовський, Р. Пачовський, Б. Певний, Д. Поторока, С. Рожок, В. Сім'янцев, Н. Стефанів, Т. Тамарська - Баюк, Б. Титла, К. Трохименко, П. Холодний, мол., М. Шероцька, Д. Шолдра.

● **Микола Понеділок**, відомий український письменник-гуморист, виступатиме на вечорі студентів - першорічників, що його влаштовує Українська Студентська Громада Ратґерс університету в Нюарку, Н. Дж. в суботу 16 листопада ц. р. Відбудеться цей вечір о год. 7-ій веч. в приміщенні Коледж Сентер при 24 Гектор Стріт. У програмі також танки й інші несподіванки.

● **Фінляндський парлямент** відкинув 100 голосами проти 79 пропозицію ухвалити вотум недовір'я для політики теперішнього прем'єра Фінляндії Аґті К. Карялайнена.

Українська хроніка

● **Товариство Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського**, Осередок у Філядельфії, влаштовує в неділю 17 листопада 1963 р. о год. 7-ій вечора в домі Української Громади при 23-ій і Брави вул. Академічний Вечір, присвячений творчості Лесі Українки в 50-ліття її смерти. В програмі виступлять 16 членів Осередку ТУСМ-у; доповідь виголосить Христя Кульчицька. Технічне керівництво в руках п-ні Ніни Лужницької і музичне керівництво в руках п-ні Ірини Чуми.

Микола Денисюк і Люба Велигорська одружуються

Торонто, Канада. — За один тиждень, в суботу 23-го листопада 1963-го року тут у церкві св. о. Миколая відбудеться, після Служби Божої о год. 11-ій перед полуднем, вінчання відомого й заслуженого нашого громадянина, видавця і редактора Миколи Денисюка з Шикаґо з Любомирою Велигорською з Торонта. Вінчання п. Миколи Денисюка та весілля відбудеться наче на завершення подиву гідного в наших обставинах діла: публікації повних творів Т. Шевченка в 14 томах, останній з яких тількищо появився. Вже раніше в цій країні п. Денисюк, приїхавши з Арґентини, перевидав 5 томів трилогії Б. Лепкого „Мазепа", як і цілий ряд інших вартісних видань. Він є також редактором і видавцем періодичного журналу „Овид", що втішається великою популярністю серед читачів. Вінчання цього заслуженного діяча української культури супроводитимуть найкращі побажання великої української громади на американському і на інших континентах.

Проф. Степан Максимяк одружився з Анною Полюліх в Джерзі Ситі

Джерзі Ситі. — Минулої неділі, 17-го листопада, тут у вщерть — як на Великдень — виповненій українській католицькій церкві св. Петра і Павла відбулося, після Служби Божої, вінчання одного із найактивніших місцевих громадян, проф. Степана Максимяка з Анною Полюліх. Богослуження відправляв і опісля вінчав давній приятель родини Полюліх впр. о. монс. Йосиф Баца в асисті місцевого пароха й декана впреп. о. Антона Борси та ще одного із священиків. Після вінчання відбулася гостина в місцевому Українському Народному Домі, до управи якого проф. Максим'як належить. Велика громада приятелів і знайомих щиро вітала новоженців, бажаючи їм багато щастя і радости в житті.